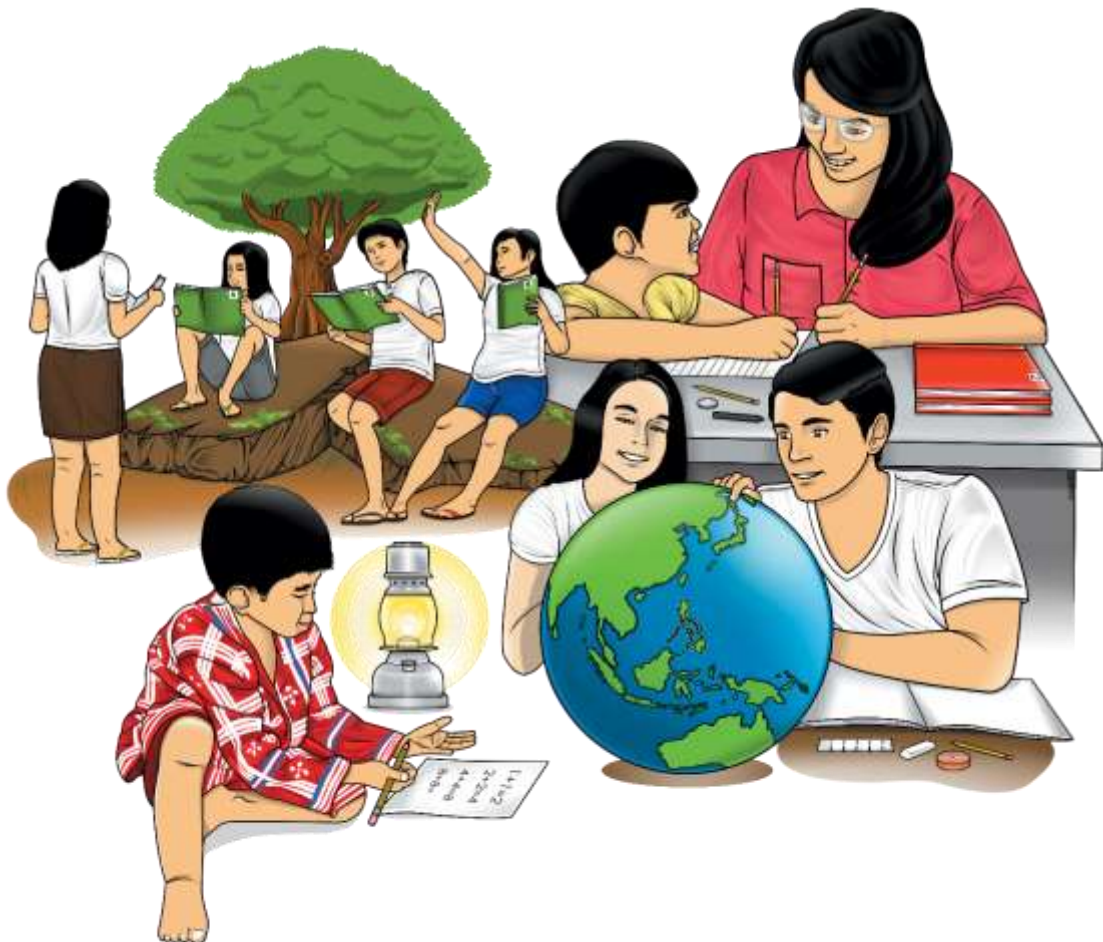

FILIPINO

Ikalawang Markahan – Modyul 9: Mga Kulturang Nakapaloob sa Awiting-Bayan

Filipino – Baitang 7**Alternative Delivery Mode****Ikalawang Markahan – Modyul 9: Mga Kulturang Nakapaloob sa Awiting-bayan Unang Edisyon, 2020**

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayonpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat:	LILIBETH LORENO - ABLAO
Editor:	VIRGILINA L. CABAYLO
Tagasuri:	MA. NILA D. FUENTEBELLA
Tagaguhit:	IHRYN T. JARANILLA
Tagalapat:	GUINEVIER T. ALLOSO
Tagapamahala:	ALLAN G. FARNAZO
	GILBERT BARRERA
	ARTURO TINGZON
	PETER VAN C. ANG-UG
	JULIET F. LASTIMOSA
	SALLY A. PALOMO
	GREGORIO O. RUALES

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region XII

Office Address: Department of Education – Region XII

Office Address: Regional Center, Brgy. Carpenter Hill, City of Koronadal

Telefax: (083) 2288825/ (083) 2281893

Email Address: depedroxii.org Email: region12@deped.gov.ph

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala, pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan

Alamin

Ano ang napaloob sa Modyul na ito?

Magandang araw sa iyo kaibigan.

Mahilig ka bang kumanta? Anong genre naman ng awitin ang paborito mo? Maraming kabataan ngayon ang aliw na aliw sa mga awiting napakalakas ang tugtog katulad ng *alternative rock*, *rap*, *hip hop*, *pop music*, at marami pang iba. Ngunit marami pa rin naman ang mahilig sa mga makalumang awitin sapagkat ang mga ito'y may himig na tila huni ng ibon na kaysarap pakinggan.

Ikaw ba'y nakaranas nang sumabay kumanta ng isang awiting-bayan? Anong awiting-bayan ang alam mong kantahin? Ano naman ang nararamdaman mo habang kinakanta ito?

Sa mga nagdaang aralin ay natutuhan mo ang iba't ibang uri ng awiting-bayan. Subalit sa tingin ko, higit na mainam kung ikaw ay lilikha ng isang awiting-bayan na sumasalamín sa kultura at tradisyon sa sarili mong lugar. Sa pagkakataong ito ay tutulungan ka ng modyul na ito na ginawa para sa iyo. Layunin nitong mabigyan ka ng sapat na kaalaman sa paglikha ng sarili mong awiting-bayan na kung saan ay ipakikita mo ang makulay na kultura ng sarili mong bayan o lugar.

Maaari mong gamitin ang iyong kaalaman at kahusayan sa pagsagot sa mga pagsasanay. Kaya halina't tuklasin ang makulay na kultura at tradisyon ng Kabisayaan.

Pinakamahalagang Kasanayan sa Pampagkatuto:

Nasusuri ang kulturang nakapaloob sa awiting-bayan (F7PB-Ili-12)

Layunin:

- Natutukoy ang mga kultura at tradisyon ng mga Pilipino.
- Naipakikita ang kultura at tradisyon sa sariling lugar batay sa sariling kakayahan o talento.

Subukin

Bilang panimula, subukin mo munang gawin ang sumusunod na gawain.

Panuto: Basahin at unawain ang mga tanong. Piliin at isulat sa iyong sagutang papel ang titik ng tamang sagot.

1. Masasalamín dito ang uri ng pamumuhay, mga kaugalian, tradisyon, paniniwala, relihiyon, wika, pagkain, panitikan, sining, hanapbuhay, at iba pa.
 - a. kultura
 - b. tradisyon
 - c. relihiyon
 - d. kaugalian
2. Ito ay nagsimula bilang mga tula o tugma na kalauna'y nilapatan ng himig o melodiya.
 - a. pabula
 - b. alamat
 - c. awiting-bayan
 - d. kuwentong-bayan
3. Isa sa mga dahilan kung bakit nilapatan ng himig o melodiya ang awiting-bayan.
 - a. maging maganda pakinggan
 - b. maging kaakit-akit ito sa lahat
 - c. makakasabay ang mga kabataan
 - d. maging madali ang pagtanda o pagmemorya
4. May kasabihang mahirap mamatay ang mga kaugaliang kinagisnan o minana sapagkat _____.
 - a. wala silang pakialam
 - b. walang silbi ito sa mga mamamayan
 - c. nais ng mga mamamayang makalimot na
 - d. natanim na ang mga ito sa ating pag-iisip at pagkatao
5. Isa sa mga kultura o tradisyon ay ang pagpunta ang mga magulang ng lalaki sa tahanan ng babae upang pag-usapan ang kasal ng dalawang nag-iibigan. Kalimitan ay may dala silang mga pagkain bilang handog sa pamilya ng babae at kanilang pagsasaluhan.
 - a. bayanihan
 - b. pagmamano
 - c. panghaharana
 - d. pamamanhikan

6. Ginagawa ito ng isang lalaking nais manligaw at mapasagot ang babae tanda ng kanyang tapat at tunay na pag-ibig.
 - a. paggalang
 - b. pagmamano
 - c. paninilbihan
 - d. panghaharana
7. Tanda ng paggalang sa mga nakatatanda na hanggang sa kasalukuyan ay ginagawa pa rin nating mga Pilipino.
 - a. pagmamano
 - b. paninilbihan
 - c. panghaharana
 - d. pamamanhikan
8. Kalimitang isinasagawa ito ng mga katutubo lalo na kapag nais nilang humiling sa kanilang pinaniniwalaang diyos o bathala katulad halimbawa ng masaganang ani, pagpapakasal, pagbibinyag, at iba pa.
 - a. ritwal
 - b. piyesta
 - c. harana
 - d. bayanihan
9. Isa itong magarbong okasyon at sadyang pinaghahandaan ng buong pamayanan upang ipakita ang pagiging deboto at relihiyoso nating mga Pilipino.
 - a. kasalan
 - b. binyagan
 - c. piyesta/pestibal
 - d. pamamanhikan
10. Ayon kay Dr. Jose Rizal, ang ating pambansang bayani “Ang hindi marunong magmahal sa sariling wika ay higit pa sa mabaho at malansang isda”. Nais niyang ikintal sa isip ng mga Pilipino ang pagiging _____.
 - a. makatao
 - b. makasarili
 - c. makabayan
 - d. makakalikasan
11. Si Maria ay mahilig makinig ng mga awiting-bayan tulad ng Ili-ili Tulog Anay, sa iyong palagay anong kultura ang kanyang ipinamamalas?
 - a. pagmamahal ng kapatid
 - b. pagmamahal ng kaibigan
 - c. pagmamahal ng kasintahan
 - d. pagmamahal ng ina sa anak
12. Habang nangingisda si Mario sa dagat palagi niyang inaawit ang awiting “Si Pilemon”, anong hanapbuhay ang ipinahihiwatig dito?
 - a. pagsasaka
 - b. pagtatanim

- c. pangangaso
 - d. pangingisda
13. Sa panahon ngayon ng pandemya dulot ng COVID-19 kung saan mga kababayan natin ang naghirap at nakaranas ng gutom, ipinamalas ng mga Pilipino ang pagmamalasakit sa kapwa sa pamamgitan ng _____.
- a. pagkainggit
 - b. pagkatamad
 - c. pagdadamayan
 - d. pagsawalang-bahala
14. Sa pamamagitan ng mga awiting-bayan, nalalaman sa kasalukuyan ang kultura ng ating mga ninuno maliban sa
- a. isaisip at isabuhay
 - b. pagyamanin at linangin
 - c. pahalagahan at ingatan
 - d. ikahiya at ipagsawalang-bahala
15. “Ang pamilyang kumakain at nagdarasal nang sabay-sabay, nabubuhay nang matiwasay”. Ito ay nagpapakita ng:
- a. pagpapahalaga sa buhay
 - b. pagpapahalaga sa pamilya
 - c. pagpapahalaga sa pagkain
 - d. pagpapahalaga sa sinumpaang pangako

Aralin

6

Mga Kulturang Nakapaloob sa Awiting-bayan

Balikan

Anong alam mo?

Nasagot mo na ba ang bahaging **Subukin?** Nahirapan ka ba? Huwag mag-alala muli nating balikan ang iyong natutuhan sa nakaraan.

Naalala mo pa ba ang iyong ginawa na isang tekstong naglalahad tungkol sa pagpapahalaga ng mga taga-Bisaya sa kinagisnang kultura? Halina't muli nating balikan.

Subukin mong sagutin ang mga tanong na ito:

1. Ano ang tekstong naglalahad? Bakit mahalagang malinang sa isang tao ang kakayahang maglahad o sumulat?

2. Paano mo inilahad ang isang teksto tungkol sa pagpapahalaga ng mga taga-Bisaya sa kinagisnang kultura? Ano-ano ang iyong mga isinaalang-alang sa pagsagawa nito?

Ang mga nagdaang aralin ay inaasahang nagpalalim sa iyong pag-unawa at pagpapahalaga sa panitikan ng Kabisayaan. Kitang-kita sa akda hindi lamang ang pisikal na kagandahan ng rehiyon kundi gayundin ang kanilang makulay at mayamang kultura at tradisyon. Ngayon bibigyang-pansin naman natin ang makulay na kultura ng iyong sariling bayan o rehiyon sa pamamagitan ng mga awiting-bayan.

Tuklasin

Subukan ang iyong kakayahan sa pagtuklas sa mga kaugalian at tradisyong bahagi ng ating kultura.

Pagsasanay 1: MENSAHE KO, DUGTUNGAN MO!

Panuto: Dugtungan ng angkop na mga salita ang mga sumusunod na pahayag mula sa Hanay A upang mabuo ang isang kasabihan. Hanapin ang karugtong nito sa **Hanay B**. Isulat ang titik ng tamang sagot sa iyong sagutang papel.

HANAY A

1. Sa buhay,
pamilya ang tunay na.....
2. Respeto sa matatanda sa....
3. Sa pamamagitan ng kanta,
naihahayag ang.....
4. Ang pamilyang sa hapag kaina'y
sama-sama, pinagtitibay ng.....
5. Sa panahon ng kagipitan.....
6. Trabaho'y napagagaan kapag.....
7. Ang kalinisan ay tanda ng.....
8. Kaya matibay ang walis,.....
9. Ang pamilyang kumakain at
nagdarasal nang sabay-sabay
ay nagsasama at....
10. Ang hindi marunong magmahal

sa sariling wika ay higit pa ang amoy sa....

HANAY B

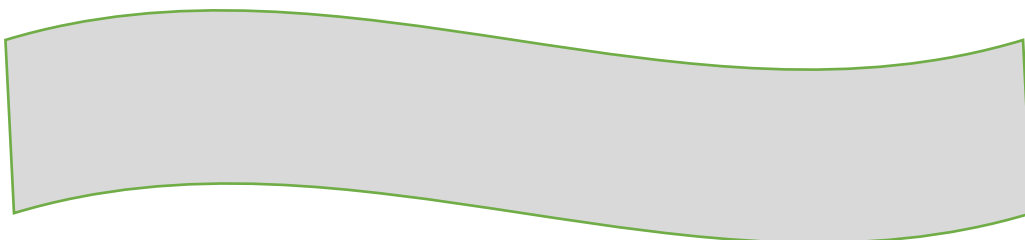
- a. karamay ang kailangan
- b. pagmamahal sa sinisinta
- c. pagmamano nakikita
- d. paniniwala't pagmamahal
sa isa't isa
- e. nagtutulungan
- f. karamay
- g. nabubuhay nang matiwasay
- h. kasipagan
- i. palibhasa'y nabibigkis
- j. malansa at mabahong isda

Mahusay, nabuo mo nang maayos ang mga kasabihan, kaya binabati kita.

Ngayon naman ay sagutin mo ang mga tanong.

1. Ano ang iyong napansin sa mga kasabihang ito?
2. Sa iyong palagay, nagagawa pa ba ang mga ganitong bagay sa ngayon lalo na sa kabataan? Paano?
3. Bakit kailangang mapanatili ang mga kaugaliang ito hanggang sa mga sumunod na henerasyon?

Pagkatapos mong masagot ang mga tanong bumuo ka ng sarili mong salawikain kaugnay sa kaugalian nating mga Pilipino. Isulat ito sa loob ng kahon.

May kasabihang mahirap mamatay ang mga kaugaliang kinagisnan o minana sapagkat natanim na nang husto ang mga ito sa ating pag-iisip at pagkatao. Karamihan sa ating paraan ng pag-iisip, pamumuhay at pakikipamuhay sa ating kapwa ay binubuo ng mga kaugalian o tradisyon.

Maraming mahuhusay na tradisyon at kultura ang mga Pilipino na marapat na patatagin. Tulad na lamang ng pagdarasal ng sama-sama kung orasyon; paghalik sa kamay ng matatanda bilang tanda ng paggalang, na siya ring dahilan ng paggamit ng kuya o ate (manong o manang) sa pagtawag sa mga nakatatandang kapatid, po at opo sa pakikipag-usap sa matatanda; pagtutulungan, pagdadamayan, maging ang pagdiriwang ng mga pista o pestibal, pamamanhikan, at marami pang iba. Mga kaugaliang maipagkakapuri kahit na kanino sapagkat nagpapakita ng likas na pagkamagalangin at pagkamatulungin ng mga Pilipino.

Bago ka magpatuloy, subukin mo ang talas ng iyong isip at pang-unawa sa mga larawang makikita sa ibaba.

Pagsasanay 2: SCRAMBLE LETTER GAWING BETTER

Panuto: Kilalanin kung anong tradisyon o kultura ang ipinakikita sa larawan sa pamamagitan ng pagbuo ng mga nakaiskrambol na letra sa ilalim nito.

Larawan kuha ni Lelannie L. Rivas

1. DAMAYANPAGDA

2. MAPAGNOMA

**3. SMAA-MASAGN
KMUAINKA**

Larawan kuha ni Jinky Joy Escobillo

4. BANIHANYA

5. MAPAHIMANKAN

6. HANARAHAPANG

7. Tipesbal

8. Masena Tasan

Larawan kuha ni Jinky Joy Escobillo

9. Rlawit

Suriin

Sa pagkakataong ito ay basahin mo at unawain ang isang awiting-bayan ng Kabisayaan. Alamin ang kanilang kultura at magbigay ka ng sarili mong pakahulugan sa salitang kultura pagkatapos ay gawin mo ang sumusunod na gawain.

<p style="text-align: center;">Ay Kalisud (Awiting-bayan ng mga Ilonggo)</p> <p>Ay, ay! Kalisud, kalisud sang binayaan Adalaw gab-i firmi kita guina tangisan Ay! Ay! Inday nga walay sing kapalaran, Walay guid, walay guid sarang ko kalipayan.</p> <p>Ay cielo azul abao! Diin ka na, bala Buligui tabangi ang nabilanggo sang gugma Mayad pang mamatay kung halos mamatay Agud di ako maka dumdum nga ako walay kalipay.</p> <p>Ay ay! Kalisud, kalisud sing binayaan Adlaw gab-I firmi kita guina tangisan Ay! Ay! Inday nga walay sing kapalaran, Walay guid, walay guid sarang ko kalipayan.</p>	<p style="text-align: center;">Ay Kalisud (Salin sa Tagalog)</p> <p>Ay, ay! Kalisud, kay saklap ng iniwanan Gabi't araw ang mata ay laging luhaan Ay, ay irog ko, ang sumpa'y bakit nalimutan? Buhat ng iyong iniwan laging sa kalungkutan.</p> <p>O aking mahal, nahan ngayon ang iyong habag? Bakit di mo lingapin ang pusong nagdurusa? Aanhin ang buhay kung di ka matanaw? Nanaisin pang pumanaw yaring sawi kong buhay.</p> <p>O aking mahal, nahan ngayon ang iyong habag? Bakit di mo lingapin ang pusong nagdurusa? Aanhin ang buhay kung di ka matanaw? Nanaisin pang pumanaw yaring sawi kong buhay.</p> <p>https://www.kapitbisig.com/philippines/folk-songs-ay-ay-kalisud-tagalog-version_12.html</p>
--	---

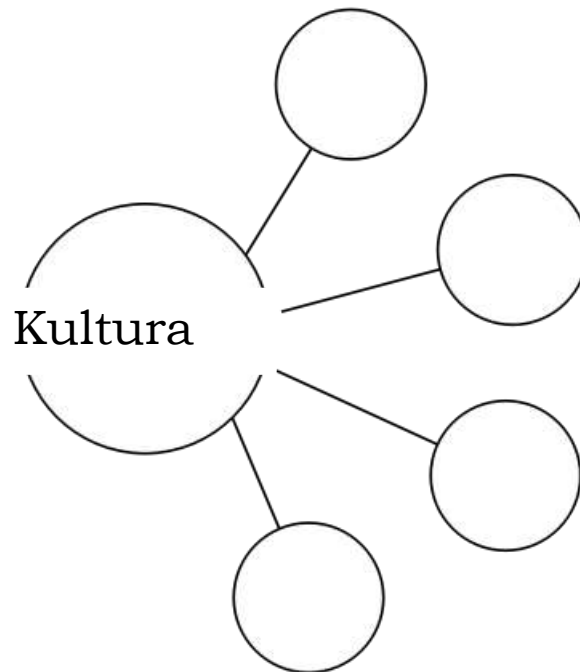
KULTURA – nagpapakilala sa mga katangian ng isang bayan at ng kanyang mamamayan.

- Masasalamain sa kultura ang uri ng pamumuhay, mga kaugalian, tradisyon, paniniwala, relihiyon, wika, pagkain, panitikan, sining, kasuotan, hanap-buhay, paninirahan, at iba pa.

Ang mga awiting-bayan ay nagsimula bilang mga tula o tugma na kalauna'y nilapatan ng himig o melodiya upang maihayag nang pakanta. Naging madali ang pagmemorya o pagtanda sa mga awiting ito sa ganitong paraan. Ito ay isang masining na paraan ng pagpapahayag ng sariling opinyon at saloobin. Isang paraan din ito ng pagpapatibay at pagpapaunlad ng sariling pagkakakilanlan. Sa pamamagitan ng mga awiting-bayan naipapahayag ang tunay na kalinangan ng lahing Pilipino. Masasalamain din natin dito ang kultura at tradisyon ng isang lugar.

Gawain 1.

A. Panuto: Punan ang bilohaba ng sarili mong pakahulugan sa salitang kultura batay sa iyong pang-unawa.

B. Talasalitaan

Panuto: Hanapin sa *puzzle* at bilugan ang kahulugan ng mga salitang may salungguhit sa pangungusap. Isulat ang iyong sagot sa sagutang papel.

A	P	W	H	E	M	N	O	V	M	G
K	A	L	I	G	A	Y	A	H	A	N
D	G	S	A	C	B	E	W	R	A	O
O		A	R	H	U	B	Y	E	L	P
P	I	K	W	I	T	U	R	H	A	L
G	B	E	S	M	I	H	A	A	L	E
R	I	Y	A	K	A	N	N	S	A	M
Y	G	E	S	N	Y	O	C	E	A	T

1. Si Ana ay nalulungkot sa tuwing naiisip niya ang paglisan ng kanyang ina kaya hindi niya mapigilan na ito'y tangisan.
2. Ang gugma na kanyang nararamdaman ay hindi matutumbasan ng kahit anupaman.
3. Makikita sa mga mata ni Jackie ang kanyang kalipayan sa tuwing kasama niya ang kanyang kasintahan.
4. Mayad ka pa, natapos mo ang iyong pag-aaral kaya naman matiwasay ang buhay mo ngayon.
5. Makadumdum pa talaga ako sa mga pangyayaring naganap sa buhay ko lalo na noong magkasama pa tayo.

C. Panuto: Magtala ng mga tradisyong nakapaloob sa awitin gamit ang talahanayan. Sa kabilang bahagi ng talahanayan ay lagyan ng tsek(/) kung napananatili pa ito hanggang sa kasalukuyan, ekis naman (X) pag hindi.

Mga Kultura at Tradisyong Nakapaloob sa Awiting-bayan	Napanatili	Di-Napanatili

D. Sagutin ang mga tanong.

1. Ano ano ang nilalaman ng awitin? Ano ang masasabi mo ukol dito?
2. Sa palagay mo ba nakatutulong ang awiting ito upang maihayag ang kultura sa isang lugar? Paano?
3. Paano ipinakita sa awitin ang tradisyon at kultura ng mga mamamayan sa partikular na lugar?

Pamantayan sa Pagwawasto

	Napakahusay (5)	Mahusay (4)	Di-gaanong mahusay (3)	May kakulangan (2)	Mag- ensayo pa (1)
	Sapat, wasto, konkreto at makabuluhan ang impormasyon. Wasto ang mga salitang ginamit at angkop upang maipaliwanag nang maayos.	Sapat, wasto ang ginamit na impormasyon maliban sa kaunting kalituhan upang maipaliwanag nang maayos.	Angkop ang salitang ginamit ngunit hindi sapat ang impormasyon.	Ang mga impormasyon ay hindi sapat	Hindi alam ang paksa at hindi makapag-isip ng tamang salita.

Pagyamanin

Sa pagkakataong ito maaari mong gamitin ang iyong sariling kakayahan o talento. Maaari kang pumili ng mga paraan sa ibaba ayon sa iyong interes at kakayahan.

Panuto: Ipakita ang kultura at tradisyon ng sarili mong lugar sa pamamagitan ng sumusunod:

- Pagsulat ng tula o *spoken poetry*
- Pagguhit/poster
- Pagbuo ng Islogan

Rubrik sa Pagmamarka:

Mga Pamantayan	5	4	3	2	1
----------------	---	---	---	---	---

Wasto at tumpak ang nilalaman at malinaw na nailahad ito nang may pagkakaugnay sa paksa.					
Naipakita ang pagiging malikhain sa pagsagawa.					
Nakapagbibigay kaalaman at aliw.					
Nakitaan ng kahandaan sa pagsagawa ng gawain.					
Kabuuang Puntos					

5 – Pinakamahusay

4 – Mahusay

3 - Katamtaman

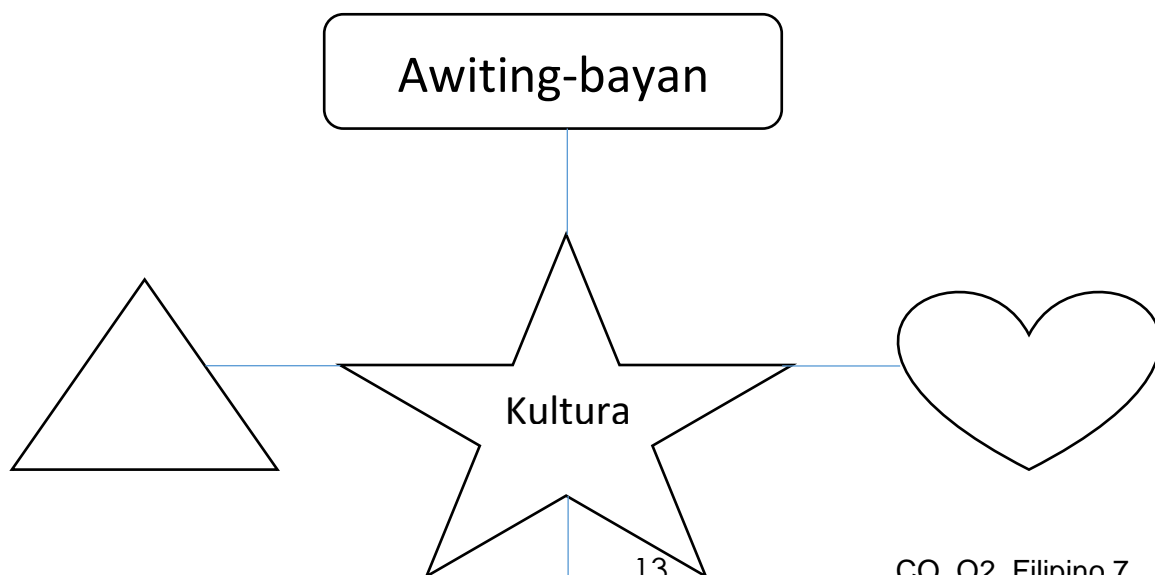
2 – Di-mahusay

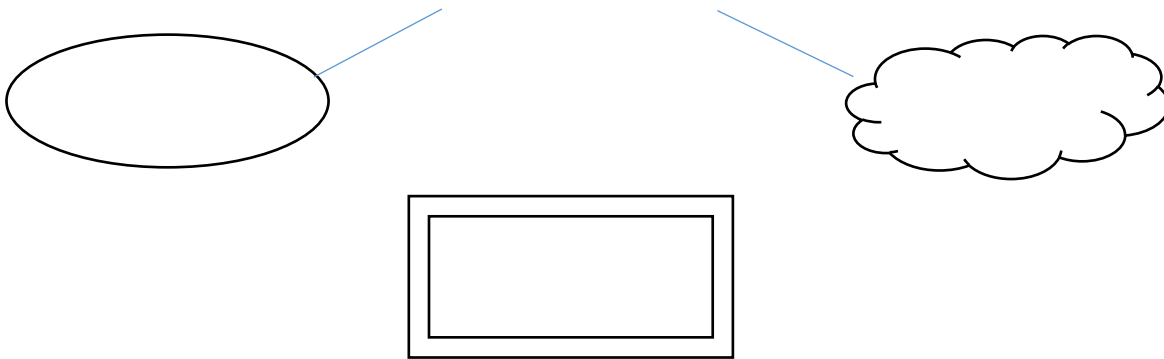
1 – Sadyang Di-mahusay

Isaisip

Ibigay ang kaugnayan ng awiting-bayan at kultura gamit ang *graphic organizer* na mga hugis sa ibaba. Pagkatapos ay bumuo ng isang pangungusap tungkol dito.

Pangungusap:

Isagawa

Matapos mong sagutan ang lahat ng mga gawain, isagawa mo ang pagsusuri sa kulturang nakapaloob sa awitin sa ibaba na sadyang ginawa para sa iyo.

Ikaw ay isang kabataan na may pagmamahal sa kultura ng sarili mong bayan. Gagawa ka ng isang komik istrip na may mga diyalogo na nagpapahayag ng iyong pagmamalaki at pagmamahal sa iyong kultura batay sa awiting nasa ibaba.

Tagubilin: Para sa mga may koneksiyon sa internet maaaring puntahan ang link na ito: <https://www.youtube.com/watch?v=axRWePdyK-4&feature=share&fbclid=IwAR0Zb01yjSL2UNJiXFBawXLk9PD8kEnTiZ-qLHV9Jcpmng3Z1IPke9XjSWUhttps://www.youtube.com/watch?v=4-oHZWtiMjA&feature=share&fbclid=IwAR26msTubkvQBqP6hy8Er83nrKn4hSh6nZahiTn5YpTZYdNhYJUZKRsjIV8>

GENSAN TANGI KA SA GANDA

Palakpak ng hangin sa asul mong dagat
 Biyayang hatid, (may tunang kay sarap...!)
 Mga kamao kampeon at nagpasikat
 Bantayog ng kagitingan tahanan kang pangarap

Cho.:

Magandang Gensan bunga ng bagong umaga
Sa lupa ng pangako, wangis ka ng pag-asa
Lumad, Muslim, Kristiyano man ay nagkakaisa
Heneral Santos mabuhay ka!

Masdan saliw na sayaw sa himig ng katutubo
Dala ay pangaral na galang at tibay ng loob
Kultura ng salinlahi sining na nililok
Haplos ng pag-ibig, awit ng bawat puso

Coda:

Wow!... GENSAN tangi ka sa ganda
Heneral Santos, Mabuhay ka!
Heneral Santos Mabuhay ka...!

Ang awit na ito ay binuo nina:

Liriko: Lilibeth Loreno-Ablao at Junmar Malabanan

Isinaayos at nilapatan ng himig at melodiya ni: Junmar Malabanan

Inawit ng: Rhythmic Notation Band

Narito ang halimbawa ng komik istrip na iyong gagawin bilang gabay:

Tayahin

Binabati kita sa iyong kagalingan sa pagsunod sa mga panuto sa lahat ng gawain. Ngayon, upang lubos mong maunawaan ang ating aralin sagutin mo ang sumusunod na mga tanong.

Panuto: Basahin at unawain ang mga tanong. Piliin at isulat sa iyong sagutang papel ang titik ng tamang sagot.

1. Sa pamamagitan ng mga awiting-bayan, nalalaman sa kasalukuyan ang kultura ng ating mga ninuno maliban sa _____.
 - a. isaisip at isabuhay
 - b. pagyamanin at linangin
 - c. pahalagahan at ingatan
 - d. ikahiya at ipagsawalang-bahala
2. May kasabihang mahirap mamatay ang mga kaugaliang kinagisnan o minana sapagkat _____.
 - a. wala silang pakialam
 - b. walang silbi ito sa mga mamamayan
 - c. nais ng mga mamamayang makalimot na
 - d. natanim na ang mga ito sa ating pag-iisip at pagkatao
3. Tanda ng paggalang sa mga nakatatanda na hanggang sa kasalukuyan ay ginagawa pa rin nating mga Pilipino.
 - a. pagmamano
 - b. paninilbihan
 - c. panghaharana
 - d. pamamanhikan
4. Kalimitang isinasagawa ito ng mga katutubo lalo na kapag nais nilang humiling sa kanilang pinaniniwalaang diyos o bathala katulad halimbawa ng masaganang ani, pagpapakasal, pagbibinyag, at iba pa.
 - a. ritwal
 - b. harana
 - c. piyesta
 - d. bayanihan
5. Ayon kay Dr. Jose Rizal, ang ating pambansang bayani “Ang hindi marunong magmamahal sa sariling wika ay higit pa sa mabaho at malansang isda”. Nais niyang ikintal sa isip ng mga Pilipino ang pagiging _____.
 - a. makatao
 - b. makasarili
 - c. makabayan
 - d. makakalikasan
6. Si Maria ay mahilig makinig ng mga awiting-bayan tulad ng Ili-ili Tulog Anay, sa iyong palagay anong kultura ang kanyang ipinamamalas?
 - a. pagmamahal ng kapatid
 - b. pagmamahal ng kaibigan
 - c. pagmamahal ng kasintahan
 - d. pagmamahal ng ina sa anak

7. Masasalamín dito ang uri ng pamumuhay, mga kaugalian, tradisyon, paniniwala, relihiyon, wika, pagkain, panitikan, sining, hanapbuhay, at iba pa.
 - a. kultura
 - b. tradisyon
 - c. relihiyon
 - d. kaugalian
8. Ito ay nagsimula bilang mga tula o tugma na kalauna'y nilapatan ng himig o melodiya.
 - a. Pabula
 - b. Alamat
 - c. Awiting-bayan
 - d. Kuwentong-bayan
9. Isa sa mga dahilan kung bakit nilapatan ng himig o melodiya ang awiting-bayan.
 - a. maging maganda pakinggan
 - b. maging kaakit-akit ito sa lahat
 - c. makakasabay ang mga kabataan
 - d. maging madali ang pagtanda o pagmemorya
10. Isa sa mga kultura o tradisyon ay ang pagpunta ng mga magulang ng lalaki sa tahanan ng babae upang pag-usapan ang kasal ng dalawang nag-iibigan. Kalimitan ay may dala silang mga pagkain bilang handog sa pamilya ng babae at kanilang pagsasaluhan.
 - a. bayanihan
 - b. pagmamano
 - c. panghaharana
 - d. pamamanhikan
11. Ginagawa ito ng isang lalaking nais manligaw at mapasagot ang babae tanda ng kanyang tapat at tunay na pag-ibig.
 - a. paggalang
 - b. pagmamano
 - c. paninilbihan
 - d. panghaharana
12. "Ang pamilyang kumakain at nagdarasal nang sabay-sabay, nabubuhay nang matiwasay". Ito ay nagpapakita ng:
 - a. pagpapahalaga sa buhay
 - b. pagpapahalaga sa pamilya
 - c. pagpapahalaga sa pagkain
 - d. pagpapahalaga sa sinumpaang pangako
13. Habang nangingisda si Mario sa dagat palagi niyang inaawit ang awiting "Si Pilemon", anong hanapbuhay ang ipinahihiwatig dito?
 - a. pagsasaka
 - b. pagtatanim

- c. pangingisda
 - d. pangangaso
14. Sa panahon ngayon ng pandemya dulot ng COVID-19 kung saan marami sa mga kababayan natin ang naghirap at nakaranas ng gutom, ipinamalas ng mga Pilipino ang pagmamalasakit sa kapwa sa pamamgitan ng _____.
- a. pagkainggit
 - b. pagkatamad
 - c. pagdadamayan
 - d. pagsawalang-bahala
15. Isa itong magarbong okasyon at sadyang pinaghahandaan ng buong mamamayan upang ipakita ang pagiging deboto at relihiyoso nating mga Pilipino.
- a. kasalan
 - b. binyagan
 - c. piyesta/pestibal
 - d. pamamanhikan

Karagdagang Gawain

Dahil nagawa mo ang lahat ng mga gawain at lubusan mong naunawaan ang ating aralin ay bibigyan kita ng pagkakataong mapaganda lalo ang iyong likha sa inyong bahay.

Magsaliksik ng awiting-bayan sa iyong lugar at isulat sa sagutang papel ang kulturang nakapaloob dito.

Susi sa Pagwawasto

<p>Tayahin</p> <p>1. d 2. d 3. a 4. a 5. c 6. d 7. a 8. c 9. d 10. d 11. d 12. b 13. c 14. c 15. c</p>	<p>Tuklasin</p> <p>Pagsasanay 1</p> <p>1. f 2. c 3. b 4. d 5. a 6. e 7. h 8. i 9. g 10. j</p> <p>Pagsasanay 2</p> <p>1. PAGDADAMAYAN 2. PAGMAMANO 3. SAMA-SAMANG KUMAKAIN 4. BAYANIHAN 5. PAMAMANHIKAN 6. PANGHAHARANA 7. PESTIBAL 8. SEMANA SANTA 9. RITWAL</p>	<p>Subukin</p> <p>1. a 2. c 3. d 4. d 5. d 6. d 7. a 8. a 9. c 10. c 11. d 12. d 13. c 14. d 15. b</p>
<p>Suriin</p> <p>Gawain 1. B</p> <p>1. iya kan 2. pag-ibig 3. kaligayahan 4. mabuti 5. maalala</p> <p>Gawain 1. A</p>		

Sanggunian

- Dolores F. Jamero, Erlinda A. Adrales (2000) Tinig ng Lahi III Souvenir Publications, Inc., 942 Del Monte Ave., Quezon City
- https://www.kapitbisig.com/philippines/folk-songs-ay-ay-kalisud-tagalog-version_12.html
- <https://www.youtube.com/watch?v=axRWePdyK-4&feature=share&fbclid=IwAR0Zb01yjSL2UNJiXFBawXLk9PD8kEnTiZ-qLHV9Jcpmq3Z1IPke9XjSWU>
- <https://www.youtube.com/watch?v=4-oHZWtiMjA&feature=share&fbclid=IwAR26msTubkvQBqP6hy8Er83nrKn4hSh6nZahiTn5YpTZYdNhYJUzKRsjIV8>

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph